

Η πτώση του Χίτλερ και οι τριγμοί της

Της

Μαρίας Ρεπούση

4.570.573 θεατές στη Γερμανία έτρεξαν στις κινηματογραφικές αίθουσες από τις 16 Σεπτεμβρίου ως τις 2 Ιανουαρίου για να δουν την ταινία του Όλιβερ Χιρσμπίγκελ «Η πτώση» που πραγματεύεται, βασισμένη σε ιστορικά ντοκουμέντα, τις δώδεκα τελευταίες ημέρες του Χίτλερ (19/3-30/4/1945). Είδαν εκεί έναν αναγνωρισμένο Γερμανό ηθοποιό, τον Μπρούνο Γκανς, να υποδύεται έναν Χίτλερ διαφορετικό από τους προηγούμενους. Να μιλάει και όχι να ουρλιάζει, να σκέπτεται και όχι μόνο να διατάζει, να συμπεριφέρεται ανθρώπινα.

Είδαν έναν άνθρωπο με σάρκα και οστά και όχι μια καρικατούρα.

Για πρώτη φορά, μ' αυτήν την αναπαράσταση, ο Χίτλερ, εξανθρωπισμένος και εκλαϊκευμένος, γίνεται μαζικό θέαμα στη Γερμανία και το αποτέλεσμα αποβαίνει ιδιαίτερα επιτυχημένο εμπορικό προϊόν. Σημαντική εξέλλου αναμένεται και σε άλλες χώρες η απήχηση του έργου. Πρόκειται για το πιο σημαντικό κινηματογραφικό γεγονός στη μεταπολεμική Γερμανία, εξήντα χρόνια μετά την πτώση του Γ' Ράιχ. Είναι ταυτόχρονα ένα μείζον κοινωνικό και πολιτικό γεγονός, που δείχνει πράγματα για τη σχέση των Γερμανών με το δύσκολο παρελθόν τους, για την επιθυμία τους να γεμίσουν τα κενά της μνήμης τους ή να ενδιαφερθούν και για τα δικά τους

Ο κινηματογράφος έκανε την Ιστορία δημόσια υπόθεση, θύμισε τις σιωπές της κι έφερε στο προσκήνιο το κενό της μνήμης

θύματα. Δείχνει επίσης πως η περίοδος της σιωπής έχει ανεπιστρεπτή περάσει.

Οι Γερμανοί μίλησαν για ομαλοποίηση της σχέσης τους με τον Χίτλερ. Οι Πολωνοί μίλησαν για σκάνδαλο και οι Γάλλοι προετοίμασαν το γαλλικό κοινό δίνοντας τον λόγο στους ιστορικούς τους. «Είναι ένας Χίτλερ χωρίς τον ναζισμό» προειδοποίησε ο Μαρκ Φερό, ιστορικός που εμπνέεται από τη σχέση της ιστορίας με τον κινηματογράφο, «έναν ναζισμό που δεν εμφανίζεται παρά μόνον από την κλειδαρότρυπα» σημείωσε ο Πίτερ Σέτλερ, διευθυντής ερευνών στο CNRS

με ειδικότητα στο Γ' Ράιχ. Ένας αθέατος ναζισμός με πρωταγωνιστή τον Χίτλερ είναι ένα επικίνδυνο φαινόμενο, σημειώνουν πολλοί. Εξοικειώνει τους ανθρώπους με τον

ναζισμό, απενοχοποιεί τους ναζί, εντάσσει το ολοκληρωτικό φαινόμενο αμβλύνοντας τα μέτωπα. Χωρίς τον ναζισμό ο Χίτλερ γίνεται ένας δεύτερος Ιντιάνα Τζόουνς, ένα ακίνδυνο καταναλωσιμο προϊόν, υπογραμμίζουν άλλοι.

Σε κάθε περίπτωση, ο κινηματογράφος έκανε για μια ακόμη φορά το θαύμα του. Έκανε την Ιστορία δημόσια υπόθεση. Θύμισε με τον τρόπο του τις σιωπές της. Έφερε στο προσκήνιο το κενό της μνήμης και έδειξε πόσο αναγκαία είναι η πλήρωσή του. Κατέδειξε την σφειλή μιας ουσιαστικής συζήτησης για το ναζιστικό παρελθόν της σύγχρονης Γερμανίας και απέδειξε πόσο επεκτατικός μπορεί να γίνει όταν τον αφήσουν ελεύθερο.

Η Μαρία Ρεπούση είναι επίκουρη καθηγήτρια Ιστορίας και Διδακτικής της Ιστορίας στο Αριστοτέλειο Πανεπ. στήμιο Θεσσαλονίκης